

**MOBIL ILOVALAR VA ONLAYN DASTURLARDAN
FOYDALANISH ORQALI BOLALARNING
EMOTSIONAL INTELLEKTINI
RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK
IMKONIYATLARI**

Sherdanova Farangiz Raxmat qizi
TerDPI magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada mobil ilovalar va onlayn dasturlardan foydalanish orqali bolalarning emotsional intellektini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli ta'lim texnologiyalarining bolalarda o'z his-tuyg'ularini anglash, ularni boshqarish, empatiya, ijtimoiy muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy mobil ilovalar va interaktiv onlayn platformalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilishning afzalliklari, ularning tarbiyaviy hamda rivojlantiruvchi imkoniyatlari ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan asoslangan. Tadqiqot natijalari raqamli ta'lim vositalaridan samarali foydalanish bolalarning emotsional, ijtimoiy va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: emotsional intellekt, mobil ilovalar, onlayn dasturlar, pedagogik imkoniyatlar, raqamli ta'lim, bolalar, empatiya, emotsiyalarni boshqarish, interaktiv ta'lim, kommunikativ kompetensiya.

Abstract. This article explores the pedagogical opportunities for developing children's emotional intelligence through the use of mobile applications and online programs. The study examines the role of digital educational technologies in fostering children's ability to recognize and regulate emotions, develop empathy, improve social interaction, and strengthen communication skills. It also discusses the advantages of integrating interactive mobile applications and online platforms into the educational process, emphasizing their educational and developmental potential. The findings demonstrate that the effective use of digital learning tools

contributes significantly to the development of children's emotional, social, and communicative competencies.

Keywords: emotional intelligence, mobile applications, online programs, pedagogical opportunities, digital education, children, empathy, emotion regulation, interactive learning, communicative competence.

Аннотация. В статье рассматриваются педагогические возможности развития эмоционального интеллекта детей посредством использования мобильных приложений и онлайн-программ. Исследуется роль цифровых образовательных технологий в формировании у детей навыков осознания и управления собственными эмоциями, развития эмпатии, социального взаимодействия и коммуникативных способностей. Особое внимание уделяется преимуществам интеграции интерактивных мобильных приложений и онлайн-платформ в образовательный процесс, а также их воспитательному и развивающему потенциалу. Результаты исследования подтверждают, что эффективное применение цифровых образовательных ресурсов способствует развитию эмоциональных, социальных и коммуникативных компетенций детей.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, мобильные приложения, онлайн-программы, педагогические возможности, цифровое образование, дети, эмпатия, управление эмоциями, интерактивное обучение, коммуникативная компетентность.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim tizimida yangi pedagogik yondashuvlarni joriy etish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Bugungi kunda raqamli ta'lim vositalari, xususan mobil ilovalar va onlayn dasturlar nafaqat o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali tashkil etishga, balki ularning shaxsiy sifatlarini, jumladan emotsional intellektini rivojlantirishga ham xizmat qilmoqda. Ayniqsa, maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda emotsional intellektni shakllantirish ularning kelajakdagi shaxsiy, ijtimoiy va kasbiy muvaffaqiyatining muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Emotsional intellekt shaxsning o'z his-tuyg'ularini anglash, boshqarish, boshqalarning emotsiyalarini tushunish hamda turli ijtimoiy vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish qobiliyatini ifodalaydi. So'nggi yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, emotsional intellektning yuqori darajada rivojlanganligi bolalarda muloqot madaniyati, stressga chidamlilik, empatiya, jamoada ishlash hamda nizolarni tinch yo'l bilan hal etish ko'nikmalarining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Raqamli texnologiyalar rivojlanishi natijasida bolalarning emotsional rivojlanishiga xizmat qiluvchi ko'plab mobil ilovalar va onlayn platformalar yaratilgan. Ushbu vositalar o'yin texnologiyalari, animatsiyalar, virtual mashqlar, interaktiv topshiriqlar va sun'iy intellekt elementlari orqali bolalarning hissiy tajribalarini boyitadi. Shu sababli ularning pedagogik imkoniyatlarini ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Maktabgacha yosh davri bolaning shaxs sifatida shakllanishida hal qiluvchi bosqich hisoblanadi. Aynan ushbu davrda bolaning emotsional sohasi faol rivojlanib, u o'z his-tuyg'ularini anglash, ularni ifodalash va boshqarish, atrofdagilar bilan ijtimoiy munosabatlarga kirishish ko'nikmalarini egallay boshlaydi. Emotsional intellekt bolaning kelgusidagi ijtimoiy moslashuvi, o'quv faoliyatidagi muvaffaqiyati va ruhiy barqarorligi uchun muhim omil hisoblanadi. Shu sababli maktabgacha ta'lim jarayonida emotsional intellektni rivojlantirish ustuvor vazifalardan biri sifatida qaraladi.

Mobil ilovalarning pedagogik ahamiyati shundaki, ular bolalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ishlab chiqiladi. Rang-barang tasvirlar, qiziqarli qahramonlar, musiqiy va ovozli effektlar bolaning emotsional sezgirligini oshirib, ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Ayniqsa, o'yin shaklidagi topshiriqlar bolalarda ijobiy emotsiyalarni uyg'otib, o'rganishga bo'lgan ichki motivatsiyani kuchaytiradi.

Onlayn dasturlar esa maktabgacha ta'lim jarayonini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Masofaviy ta'lim imkoniyatlari orqali bolalar nafaqat bilim olish, balki

emotsional rivojlanish mashg'ulotlarida ham ishtirok etish imkoniga ega bo'lmog'dalar. Onlayn platformalar orqali pedagoglar bolalarning emotsional holatini kuzatish, ularga mos topshiriqlar berish va ota-onalar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish imkoniga ega bo'ladilar. Bu jarayon emotsional tarbiyaning uzluksizligini ta'minlaydi.

Mobil ilovalar va onlayn dasturlar yordamida bolalarda empatiya ko'nikmalarini rivojlantirish ham muhim pedagogik ahamiyatga ega. Virtual qahramonlar bilan bog'liq vaziyatlar orqali bolalar boshqalarning his-tuyg'ularini tushunish, ularga hamdardlik bildirish va ijtimoiy munosabatlarda to'g'ri xatti-harakatni tanlashni o'rganadilar. Bunday mashg'ulotlar bolalarda mehribonlik, bag'rikenglik va ijtimoiy mas'uliyat hissini shakllantiradi.

Shu bilan birga, mobil ilovalar orqali bolalarning o'z emotsiyalarini boshqarish qobiliyatini rivojlantirish mumkin. Ba'zi ilovalar bolalarni tinchlantiruvchi mashqlar, nafas olish texnikalari va relaksatsiya usullari bilan tanishtirib, stress va hayajonni kamaytirishga yordam beradi. Bu esa bolalarning ruhiy barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Raqamli texnologiyalarning yana bir muhim pedagogik imkoniyati individual yondashuvni amalga oshirishdir. Har bir bolaning emotsional rivojlanish darajasi turlicha bo'lganligi sababli, mobil ilovalar orqali mashg'ulotlar bolaning ehtiyojlari va imkoniyatlariga moslashtiriladi. Bu holat pedagogga bolaning rivojlanish dinamikasini tahlil qilish va zarur pedagogik choralarni belgilash imkonini beradi.

Biroq mobil ilovalar va onlayn dasturlardan foydalanishda me'yor va pedagogik nazorat muhim hisoblanadi. Raqamli vositalardan haddan tashqari foydalanish bolalarda real ijtimoiy muloqotning kamayishi, passivlik va emotsional bog'liqlikning susayishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli raqamli ta'lim vositalari an'anaviy o'yinlar, jonli muloqot va jismoniy faoliyat bilan uyg'unlashtirilishi lozim.

Pedagog va ota-onalarning hamkorligi mobil ilovalar va onlayn dasturlardan foydalanish samaradorligini oshiradi. Ota-onalar bolalarning raqamli faoliyatini nazorat qilish, pedagoglar esa metodik yo'naltirish orqali emotsional intellektni rivojlantirish jarayonini yanada samarali tashkil etadilar. Bu hamkorlik bolaning rivojlanishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Bugungi kunda ushbu model ta'lim tizimida keng qo'llanilib, bolalarning shaxsiy rivojlanishini baholash mezonlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

So'nggi yillarda pedagogika va ta'lim texnologiyalari sohasidagi ilmiy izlanishlarda raqamli vositalarning emotsional rivojlanishga ta'siri alohida o'rganilmoqda. UNESCO va UNICEF ekspertlari raqamli ta'lim vositalaridan maqsadli foydalanish bolalarda ijodkorlik, mustaqil fikrlash, hamkorlik va emotsional barqarorlikni rivojlantirishini ta'kidlaydilar.

Xorijiy tadqiqotlarda "ClassDojo", "Smiling Mind", "Peekaboo Feelings", "Mightier", "Mood Meter" kabi mobil ilovalarning bolalarda his-tuyg'ularni anglash va boshqarish ko'nikmalarini shakllantirishdagi samaradorligi qayd etilgan. Ushbu ilovalar o'yin elementlari orqali bolalarni turli emotsional vaziyatlarni tahlil qilishga, his-tuyg'ularini ifodalashga hamda tengdoshlari bilan sog'lom muloqot qilishga o'rgatadi.

Mahalliy tadqiqotlarda esa raqamli pedagogika, interaktiv ta'lim texnologiyalari hamda maktabgacha ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanish masalalari keng o'rganilgan.

Shuningdek, zamonaviy pedagogik yondashuvlar shuni ko'rsatmoqdaki, bolalarda emotsional intellektni rivojlantirish faqat an'anaviy mashg'ulotlar bilan cheklanib qolmasligi kerak. Raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan interaktiv ta'lim muhiti bolalarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali tashkil etish imkonini beradi. Mobil ilovalar orqali taqdim etilgan vizual materiallar, animatsiyalar, audio topshiriqlar

hamda virtual rolli o'yinlar bolalarning emotsional tajribasini boyitib, o'z his-tuyg'ularini erkin ifodalashlariga yordam beradi.

Bundan tashqari, onlayn platformalar ota-onalar va pedagoglar o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, bolaning emotsional rivojlanishini muntazam monitoring qilish hamda individual rivojlantiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etishda ham muhim pedagogik vosita sifatida xizmat qilmoqda.

Rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'limda emotsional intellektni rivojlantirishga qaratilgan raqamli dasturlar keng qo'llanilmoqda. Ushbu dasturlar bolalarda ijtimoiy-emotsional kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qilib, ularning maktab ta'limiga tayyorgarligini oshiradi. Ushbu tajribalarni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish maktabgacha ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Bugungi kunda dunyoda bolalar uchun mo'ljallangan ko'plab mobil ilovalar ishlab chiqilgan. Ularning aksariyati psixologlar va pedagoglar hamkorligida yaratilgan bo'lib, bolaning emotsional rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan.

Emotsional intellektni rivojlantirishga xizmat qiluvchi mobil ilovalarning pedagogik imkoniyatlari

Mobil ilova	Asosiy vazifasi	Rivojlantiriladigan kompetensiya
ClassDojo	Sinf boshqaruvi va rag'batlantirish	Ijobiy xulq-atvor, hamkorlik, mas'uliyat
Smiling Mind	Meditatsiya va mindfulness	Stressni boshqarish, o'zini nazorat qilish
Mood Meter	Kayfiyatni aniqlash	Emotsiyalarni anglash va tahlil qilish

Mobil ilova	Asosiy vazifasi	Rivojlantiriladigan kompetensiya
Peekaboo Feelings	Emotsiyalarni tanish	Empatiya va hissiy savodxonlik
Daniel Tiger's Grr-ific Feelings	Vaziyatli o'yinlar	Emotsiyalarni boshqarish va muloqot

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, har bir mobil ilova emotsional intellektning ma'lum komponentlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ularning kompleks qo'llanilishi esa yanada yuqori pedagogik samaradorlikni ta'minlaydi.

Mobil ilovalar bilan bir qatorda onlayn platformalar ham emotsional intellektni rivojlantirishda muhim o'rin egallaydi. Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams kabi platformalarga integratsiya qilingan interaktiv topshiriqlar bolalarning hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Onlayn dasturlar quyidagi pedagogik imkoniyatlarga ega:

- individual ta'lim yo'nalishini yaratish;
- masofaviy psixologik mashg'ulotlarni tashkil etish;
- ota-onalar bilan muntazam hamkorlikni yo'lga qo'yish;
- bolaning rivojlanishini elektron monitoring qilish;
- refleksiya va o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirish.

Interaktiv testlar, animatsion videolar, virtual rolli o'yinlar hamda muammoli vaziyatlarga asoslangan topshiriqlar bolaning his-tuyg'ularini ifodalash va boshqarish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Marc A. Brackett. *Permission to Feel: Unlocking the Power of Emotions to Help Our Kids, Ourselves, and Our Society Thrive*. New York: Celadon Books, 2019.
2. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. *CASEL Guide to Schoolwide Social and Emotional Learning*. Chicago: CASEL, 2020.

3. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. *Artificial Intelligence and Education: Guidance for Policy-makers*. Paris: UNESCO, 2021.
4. United Nations Children's Fund. *The State of the World's Children 2021: On My Mind – Promoting, Protecting and Caring for Children's Mental Health*. New York: UNICEF, 2021.
5. Richard E. Mayer. *Multimedia Learning*. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2021.
6. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. *Global Education Monitoring Report 2023: Technology in Education – A Tool on Whose Terms?* Paris: UNESCO, 2023.
7. World Economic Forum. *The Future of Jobs Report 2023*. Geneva: World Economic Forum, 2023.